

Лагутін Микита Романович

Національний інтерес: процес формування у політико-дискурсивному вимірі

УДК 323.1 (477)

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-6.7>

Лагутін Микита Романович
аспірант кафедри політичних наук
і права
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська, 26, Одеса,
Україна
ORCID: 0009-0004-5353-1195

У статті визначено політико-дискурсивний вимір процесу формування національного інтересу. Акцентовано увагу на ролі сучасних інформаційних технологій, які дозволяють суттєво розширити коло суб'єктів формування національного інтересу. У процесі політико-дискурсивного формування національного інтересу беруть участь не лише представники держави (органів публічної влади), а й інститути громадянського суспільства, масмедіа тощо. Відзначено, що на сучасному етапі глобального розвитку відбулись суттєві зміни у процесі формування національного інтересу. Передусім, це вже не є монополією держави, відбулась інституціоналізація громадянського суспільства, розвиток не-урядових організацій та глобальних гравців (від транснаціональних корпорацій до над-урядових органів) як суб'єктів політико-дискурсивного формування національного інтересу.

Методологічною основою дослідження виступають історичний та дискурсивний інституціоналізм. Використано загальнонаукові методи (аналізу, синтезу, дедукції, індукції, системний метод тощо) та метод дискурс-аналізу. Метод дискурс-аналізу дозволив визначити широкий соціокультурний та політико-економічний контекст формування національного інтересу, приховані значення, маніпулятивні елементи та ідеологічний вплив. Такий підхід сприяє визначенню прихованого за ідеологічними доктринами та «турботою» про суспільне благо вплив олігархічних груп, інших зацікавлених сторін, які керуються приватними чи вузькогруповими інтересами.

Обґрунтовано, що розширення кола учасників процесу формування та реалізації національного інтересу доповнюється потужним розвитком інтернет-комунікацій, інформаційних технологій, соціальних мереж. Визначено, що одне із визначальних місць у процесі формування національного інтересу обіймає дискурсивна взаємодія політичних суб'єктів, яка виражається у формуванні різних дискурсів щодо національного інтересу: медійного, електорального, партійного, ідеологічного, класового, ін. Аргументовано, що політико-дискурсивний вимір формування національного інтересу містить та обволікає різнопланову тематику: від права до економіки, від політики та етики до науки та культури. Він охоплює простори внутрішньої та зовнішньої політики, електоральних технологій, вироблення та впровадження публічних політик, певною мірою залежить від становлення національної свідомості та результату класової боротьби.

У цілому, дослідження політико-дискурсивного виміру процесу формування національного інтересу дозволяє виявити маніпулятивні технології тих суб'єктів, які за дискусіями щодо сутності та шляхів реалізації національних інтересів маскують власний приватний чи корпоративний інтерес.

Ключові слова: національний інтерес, національна безпека, політичний дискурс, політика, політичні процеси, політичні інститути, держава, політична влада, комунікація, політико-дискурсивний вимір, інституційний вимір.

Вступ. Процес формування національного інтересу, як складного політичного феномену та багатозначного дискурсивного явища, відбувається у різних вимірах. Передусім йдеться про взаємодію інститутів публічної влади із громадянським суспільством у публічному просторі у інституційному, організаційному, комунікативному та правовому вимірах. Адже сутність національного інтересу країни визначається у нормативно-правових актах, а напрямок реалізації національного інтересу України щодо зовнішньополітичного вибору закріплено у Конституції. Інститути публічної влади визначали та нав'язували певний національний інтерес (у марксистській традиції – волю пануючого класу) різним суспільним групам, а держава ще донедавна була єдиним інститутом, який реалізовував національний інтерес у зовнішній політиці.

На сучасному етапі глобального політичного розвитку відбулись суттєві зрушення у процесі формування національного інтересу. Проблема-

тика, пов'язана із формуванням національного інтересу, вже не є монополією держави. Інституціоналізація громадянського суспільства, розвиток не-урядових організацій та глобальних гравців – від транснаціональних корпорацій до над-урядових органів влади утворили принципово нову ситуацію щодо національного інтересу. Демократизація процесу формування національного інтересу (тобто розширення кола учасників його формування та реалізації) доповнюється потужним розвитком інформаційних технологій, соціальних мереж. Одне із визначальних місць у процесі формування національного інтересу посідає політико-дискурсивний вимір. Першочерговою стає дискурсивна взаємодія політичних суб'єктів, яка виражається у формуванні різних дискурсів щодо національного інтересу: медійного, електорального, партійного, ідеологічного, класового, ін. Відзначимо: «Терміном «дискурс» (від лат. *discoursus* – бесіда, аргумент, розмова; франц. *discourse* – мова) в нау-

кових дослідженнях та публікаціях характеризують особливу ментальність та ідеологію, які виражені в тексті, термінах та поняттях, якими оперує дослідник» [1, с. 86]. Також слід безумовно погодитись із Л. Лазебник у тому, що «...вивчаючи текст за допомогою дискурс-аналізу, можна описати як усі ті соціальні структури, що «стоять» за конструюванням цього тексту, так і передбачити можливі соціальні наслідки внаслідок подальшого розвитку тих чи інших дискурсів. Адже мова слугує також передачі інформації, водночас відображає і конструює систему відносин у суспільстві» [5, с. 6].

Науковий потенціал аналізу дискурсу повною мірою розкривається у дослідженні національного інтересу, адже дозволяє визначити як публічних так і не-публічних політичних (економічних, ін.) акторів, які беруть участь у процесі його конструювання.

Політико-дискурсивний вимір формування національного інтересу містить та обволікає різнопланову тематику: від права до економіки, від політики та етики до науки та культури. Він охоплює простори внутрішньої та зовнішньої політики, електоральних технологій, вироблення та впровадження публічних політик, певною мірою залежить від становлення національної свідомості та результату класової боротьби. Відзначимо: «Дискурс формується рухом... сенсів між опозиціями: наратив – модель, текст – контекст, минуле – майбутнє, індивідуалізм – колективізм, дія – структура, ін. [6, с. 82]. Таким чином, важливість досліджень дискурсу в перехідних суспільствах зумовлена тим, що лише дискурс здатний дати раціональні відповіді щодо засадничих питань політичного розвитку, фундаментальних норм соціальної взаємодії, мети та місії існування окремої спільноти та усього суспільства» [6, с. 85].

У процесі дослідження процесу формування національного інтересу слід перенести акценти з владно-державного, інституційного та правового вимірів на комунікативний вимір, у якому відбувається політична взаємодія усіх зацікавлених сторін.

Мета та завдання. Метою статті є визначення сутності формування національного інтересу у політико-дискурсивному вимірі. Мета статті обумовила необхідність вирішення наступних дослідницьких завдань: 1) визначити сутність дискурсивного формування національного інтересу у сучасних умовах; 2) обґрунтувати зв'язок політико-дискурсивного формування національного інтересу та національної безпеки; 3) дослідити проблеми та визначити перспективи дискурсивного формування національного інтересу в Україні.

Методи дослідження. Основою дослідження виступають: 1) інституціональна теорія, передусім – історичний та дискурсивний інституціоналізм; 2) у процесі дослідження використано

загальнонаукові методи та 3) метод дискурс-аналізу. По-перше, історичний та дискурсивний інституціоналізм дозволяють визначити еволюцію дискурсу щодо національного інтересу (його залежність від «пройденного шляху»), а також зробити наголос на тому, як конструюється «національний інтерес» під впливом різних учасників дискурсу. По-друге, йдеться про такі методи, як аналіз та синтез, дедукція та індукція, історичний та системний метод. По-третє, метод дискурс-аналізу дозволяє визначити широкий соціокультурний та політико-економічний контекст формування національного інтересу, приховані значення, маніпулятивні елементи та ідеологічний вплив. Варто наголосити на тому, що «Дискурс-аналіз – це екзистенціальне структурно-семіотичне дослідження текстів та реакції читача. Його особливості полягають у тому, що виявляються приховані значення тексту, контекст його створення, вірогідні інтерпретації читачем/слухачем тощо... Дискурс як дослідження текстів та реакції читача вивчає синтаксичну або семантичну структуру тексту (або мовних одиниць, більших від одного речення) і розглядає його як лінгвістичний, так і соціокультурний вимір...» [3, с. 322]. Розкриваючи поняття «дискурс-аналізу», С. Тхоровська зазначає: «Дискурс-аналіз передбачає розгляд дискурсу на рівні глибинних (макрорівень аналізу) та поверхневих (мікрорівень аналізу) структур через декодування смислу мовленнєвих одиниць у межах макротексту при залученні контексту, який визначає вплив соціокультурних, політичних, історичних аспектів на процеси породження та інтерпретації дискурсу, з одного боку, та когнітивних властивостей ментальної моделі адресата, з іншого. Залучення контекстуальних та когнітивних чинників, без яких неможлива адекватна інтерпретація дискурсу, уможливорює розкриття механізмів впливу, що дозволяє простежити, як за допомогою дискурсу адресант конструює та інтерпретує реальність» [4, с. 107].

Відносно формування національного інтересу дискурс-аналіз дозволяє визначити «прихований» за ідеологічними доктринами та «турботою» про суспільне благо вплив олігархічних груп, інших зацікавлених сторін, які керуються приватними чи вузькогруповими інтересами. Погодимось: «Аналіз дискурсу допомагає виявити приховані смисли у тому, що здається «природним». Деякі елементи того чи іншого дискурсу ніколи не ставлять під сумнів, використовують як «саме собою зрозуміле», як таке, що не може бути висловлено іншим способом» [5, с. 6].

Саме дискурс-аналіз дозволяє виявити маніпулятивні технології тих суб'єктів, які за дискусіями щодо сутності та шляхів реалізації національних інтересів маскують власний приватний чи корпоративний інтерес.

Результати. Сутність дискурсивного формування національного інтересу у сучасних умовах полягає у комунікативній взаємодії усіх зацікавлених осіб у публічному просторі. При цьому, відбувається залучення як державної влади так і політичних акторів, масмедіа, міжнародних організацій та інституцій громадянського суспільства, лобістів, експертів та не-політичних агентів впливу, представників інших зацікавлених груп і спільнот.

Відзначимо: «Національні інтереси є синтезом різноманітних інтересів певної національної спільноти. Індивідуальні та групові інтереси викристалізуються, проходять витримку часом, узгоджуються та зводяться до загального, а потім на їх основі й формуються національні інтереси... Серцевиною національних інтересів є збереження і зміцнення національного суверенітету... Тому національні інтереси не можуть зводитись лише до якихось соціально-економічних, культурних та інших потреб. Вони повинні виступати як органічний синтез, а не механічна сума приватних і корпоративних інтересів... Отож, головним суб'єктом національних інтересів в Україні має бути певна соціокультурна спільнота, яка охоплює більшість населення України, усвідомлює свої інтереси та відповідальність, розуміє своє значення в історії, готова захищати свою ідентичність. Такою спільнотою, вочевидь, і є українська нація. Визначення та реалізація національних інтересів являє собою складний, тривалий, багатоетапний процес, в якому беруть участь різні суб'єкти соціальної системи. Найкраще реалізація національних інтересів відбувається у взаємозв'язку нації, громадянського суспільства й держави. Порушення цієї взаємодії, гегемонія одного з начал і слабкість, пригніченість іншого завдають збитку національним інтересам, ставлячи під загрозу національну безпеку України» [2, с. 315].

У процесі дискурсивного формування національного інтересу в Україні використовуються різні теми, «тексти і контексти», маніпулятивні технології, політизуються питання мови та культури, штучно конструюються суспільно-політичні кордони між різними соціальними групами та етнонаціональними спільнотами, класові поділи тощо.

В якості прикладу такого штучного конструювання наведемо наступне: «...поняття «Західна Україна» та «Східна Україна» впродовж багатьох років циркулювали у політичному, повсякденному дискурсі, невідрефлексовані широким загалом, наче всім було зрозуміло, що це відображає суть природного стану речей. Але використання саме такого варіанту називання географічних областей України розділяє країну на дві частини, які сприймаються як різні, окремі. За аналогією, можна порівняти, як звучать «Північна Корея» та «Південна Корея» – назви двох окремих держав. Довгий час такий поділ, зафіксований у мов-

ній конструкції, неусвідомлено вважався єдиною можливим варіантом. Тоді як інший варіант існує: можна казати про «схід України» та «захід України» в межах єдиної країни. Очевидно, що артикулювання назв «Західна Україна» та «Східна Україна» тривалий час працювало на закріплення у свідомості наявності в нашій країні «різних українців», головним чином, двох видів українців. Ця мовна звичка роками затьмарювала той факт, що ситуація із різноманітністю культурного середовища й традицій в Україні є значно складнішою, а також і те, що попри різноманітність жодна територіальна чи інша ідентичність громадян України не є підставою для їх розділення на ієрархізовані частини, «правильні» чи «неправильні» з різних точок зору» [5, с. 6].

Часто власники масмедіа, журналісти, експерти та представники парламентських політичних партій утворюють штучний «порядок денний» задля того, аби підмінити національний інтерес власними приватними або корпоративними інтересами. Наголосимо: «Дискурс – це та (не)усвідомлена «сила» (норми, схема, правила), яка змушує суб'єкт висловлення говорити/мовчати, підбирати саме такі слова, саме в такому порядку і саме таким чином. Говорячи про дискурс, ми, по суті, говоримо про соціальну практику, де важить аналіз процесів виробництва дискурсу, а не тільки сказаного (продуктів дискурсу)... Дискурсивна влада різних суб'єктів різна. Медіапростір, політичний дискурс, дискурс органів державної влади мають більшу дискурсивну владу і, таким чином, більший вплив на соціальне. Але в сучасному інформаційному світі дискурсивну владу потенційно отримують усі, хто має доступ до інтернету і соціальних мереж» [5, с. 7].

Дискурс щодо національного інтересу виступає одночасно в якості об'єкту і інструменту політичного протистояння та боротьби за владу між олігархічними групами. Відзначимо: «Дискурс є водночас простором та інструментом політичної конкуренції. З одного боку, це простір боротьби за владу, місце перетину візій минулого, сучасного та майбутнього політичних відносин, який надає певне значення практикам. З іншого боку, дискурс є досить ефективним інструментом політики, завдяки якому суспільству нав'язується воля правлячого класу... Рациональний дискурс щодо майбутнього, реальних перспектив європейської та євроатлантичної інтеграції об'єднує громадян. Дозволяє кожному індивіду побачити суспільний інтерес, ба більше – взяти участь у його конструюванні» [6, с. 82].

Для політико-дискурсивного формування національного інтересу властивий плюралізм думок і політичних позицій. Плюралізм, який обумовлений не свободою слова у медіа та раціональними дебатами у парламенті, а балансом сил у протистоянні олігархів.

У цьому сенсі, політико-дискурсивне формування національного інтересу у перехідних суспільствах потенційно створює загрозу перетворення національного інтересу на результат виснажливої боротьби, або певної угоди між політико-економічними групами (кланами), де боротьба йде за «контрольний пакет акцій». Тобто, відбуваються постійні маніпуляції громадською думкою задля отримання можливості говорити від «імені» більшості суспільства, презентувати у публічному просторі інтерес певної групи в якості національного інтересу.

Це зумовлює безпосередні загрози та виклики для національної безпеки. Саме тому слід наголосити на зв'язку між політико-дискурсивним формуванням національного інтересу та національною безпекою. Особливо, якщо використовувати сучасну інтерпретацію національної безпеки, як захищеності інтересів громадян.

Слід погодитись із наступною візією еволюції безпекового дискурсу та терміну «безпека»: «...військова безпека (традиційне значення) – як атрибут держави, що означав відсутність військового конфлікту; пізніше – міжнародна безпека із ширшим сенсом використання, яка, проте, зберегла прямо чи опосередковано зв'язок з міждержавними відносинами; потім – безпека як суспільне благо чи спільна вигода для всіх членів суспільства; і, насамкінець, – безпека людини як рівень захищеності її життєво важливих інтересів» [1, с. 85].

До інших викликів національній безпеці слід віднести наступні:

1) глобалізація дискурсу щодо національного інтересу та національної безпеки з перенесенням акценту із національного рівня формування дискурсу на глобальний та надання пріоритету наднаціональним потугам та транснаціональним корпораціям;

2) атомізація суспільства, коли національний інтерес інтерпретується як сукупність приватних інтересів, які, натомість не здатні виробити спільну політику щодо національної безпеки. Це дві крайнощі, яких варто уникати.

Відзначимо: «Гуманізацію» економічної безпеки можна розглядати як відповідь на надмірну універсалізацію концепції безпеки, яка наразі охоплює надто широке коло питань – від глобальної безпеки до прав людини. В умовах економічної безпеки це ускладнює розробку і обґрунтування критеріїв оцінки, а в подальшому призводить до сумнівної достовірності результатів застосування. В цьому контексті варто усвідомлювати загрозу падіння до іншої крайності – надмірна увага до проблем невеликих груп осіб чи окремих людей може спричинити прогалини у визначенні загальних тенденцій та оперування в дослідженнях «навколо-економічними» цінностями на кшталт «щастя», «здоров'я», «емоції» тощо. Це особливо небезпечно у будь-

яких спробах оцінки рівня безпеки, прогнозування загроз та формування політики на різних рівнях суспільної ієрархії... Наша пропозиція стосується не радикальної зміни схеми концепції економічної безпеки, а системний підхід до безпеки через більш ретельне і однаково детальне і ґрунтовне вивчення всіх атрибутів економічної безпеки (підхід окремих індивідуумів) щодо ширших та глибших питань безпеки людини» [1, с. 89].

Альтернативами політико-дискурсивному формуванню національного інтересу на сучасному етапі є або повернення до авторитарної моделі державної монополії на дискурс національного інтересу, або подальша демократизація дискурсу щодо національного інтересу. Останнє передбачає необхідність позбутись вад сучасного політичного дискурсу та запровадити модель публічних дебатів (від дебатів у медіа до парламентських дебатів) як фундаментальну основу формування дискурсу щодо національного інтересу.

Щодо проблем дискурсивного формування національного інтересу в Україні, то варто погодитись із наступним: «...можна виокремити дві проблеми вітчизняного медіадискурсу: він не є громадянським та раціональним. Повною мірою це стосується також політичного дискурсу, який, через особливості олігархічних медіа щодо поєднання влади (зокрема, й «четвертої») та власності, ретранслюється в дискурсі медіа. Через ці проблеми дискурсу (ірраціональність та відсутність презентації інтересів громадян у публічній площині) вже декілька десятиліть країна знаходиться на зупинці «електоральна демократія», практично не просуваючись у напрямку... модернізації, консолідованої демократії, європейської інтеграції» [6, с. 82].

Щодо перспектив політико-дискурсивного формування національного інтересу, то вони полягають у широкому впровадженні моделі публічних дебатів щодо національного інтересу та національної безпеки.

Висновки. Відтак, підсумовуючи результати даного дослідження, слід відзначити наступне. По-перше, щодо сутності дискурсивного формування національного інтересу у сучасних умовах, то зміст дискурсу визначає комунікативна взаємодія зацікавлених сторін у публічному просторі. Ця взаємодія може мати конфліктний характер, а може виглядати як консенсус олігархічних груп, власників медіа, експертного товариства та політичних еліт. Після відмови від авторитарної моделі державної монополії у визначенні та реалізації національного інтересу в Україні постала політико-дискурсивна модель. Вона характеризується плюралізмом дискурсивного формування національного інтересу. Визначено, що в основі плюралізму знаходиться конфлікт інтересів олігархічних груп, а не демократичне політичне представництво.

По-друге, серед основних проблем дискурсивного формування національного інтересу відзначено, що він є не-громадянським та ірраціональним внаслідок відсутності раціональних публічних дебатів та розподілом національного медіа-простору між декількома олігархічними групами. Фактично, інтереси громадян не презентовані у медійному та політичному дискурсах щодо національного інтересу, що створює актуальні виклики та потенційні загрози для національної безпеки. Зокрема, йдеться про атомізацію суспільства, спробу підмінити національний інтерес приватними чи вузькокорпоративними інтересами.

По-третє, подальших досліджень потребує подальша демократизація та раціоналізація процесу політико-дискурсивного формування (конструювання) національного інтересу. Йдеться про визначення ролі політичних дебатів та використання можливостей інтернет-комунікацій для залучення громадян до дискурсивного формування національного інтересу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Лазебник Л. Л. Дискурси національної безпеки. *Економічний вісник*. 2021. № 2. С. 85–87. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2021/2/EV20212_085-091.pdf
2. Матета О. Категорія «національні інтереси» як складова національної безпеки України. *Шлях успіху і перспективи розвитку (до 26 річниці заснування Харківського національного університету внутрішніх справ)* : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 20 листоп. 2020 р.) / [редкол.: Д. В. Швець (голова), О. М. Бандурка, С. М. Гусаров та ін.]. Харків : ХНУВС, 2020. С. 315–317. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/443904d2-e74a-4a92-b63d-f65b6216501b/content>
3. Семигіна Т. В. Використання дискурс-аналізу в дослідженнях із соціальної роботи. *Наукові записки НаУКМА : Спеціальний випуск*. 2001. Т. 19, Ч. 2. С. 322–324. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/10426>
4. Тхоровська С.В. Метод дискурс-аналізу: поняття та застосування (на прикладі ідеологічного дискурсу). *Молодий вчений: науковий журнал*. 2022. № 2 (102). С. 104–107. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-2-102-21>

5. Як аналіз дискурсу може розпізнати загрози національній безпеці. *Просвітницькі матеріали*. Серія: Свобода слова і національна безпека. Київ: УНЦПД, 2022. 25 с.

6. Яковлев Д. В. Дискурс вітчизняних медіа щодо країн Балтії: минуле/майбутнє, policy/politics. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2020. Вип. 26. С. 82–87.

REFERENCES:

1. Lazebnyk L. L. Dyskursy natsionalnoi bezpeky [Discourses of national security]. *Ekonomichnyi visnyk*. 2021. № 2. S. 85–87. URL: https://ev.nmu.org.ua/docs/2021/2/EV20212_085-091.pdf
2. Mateta O. Katehoriia «natsionalni interesy» yak skladova natsionalnoi bezpeky Ukrainy. [The category of “national interests” as a component of Ukraine’s national security]. *Shliakh uspikhu i perspektyvy rozvytku (do 26 richnytsi zasnuvannia Kharkivskoho natsionalnogo universytetu vnutrishnikh sprav)* : materialy Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv, 20 lystop. 2020 r.) / [redkol.: D. V. Shvets (holova), O. M. Bandurka, S. M. Husarov ta in.]. Kharkiv : KhNUVS, 2020. С. 315–317. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/443904d2-e74a-4a92-b63d-f65b6216501b/content>
3. Semyhina T. V. Vykorystannia dyskurs-analizu v doslidzhenniakh iz sotsialnoi roboty [Using discourse analysis in the social work research]. *Naukovi zapysky NaUKMA : Spetsialnyi vypusk*. 2001. Т. 19, Ч. 2. С. 322–324. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/10426>
4. Tkhorovska S.V. Metod dyskurs-analizu: poniattia ta zastosuvannia (na prykladi ideolohichnoho dyskursu [Discourse analysis method: the notion and application (based on ideological discourse)]. *Molodyi vchenyi: naukovyi zhurnal*. 2022. №2 (102). S. 104–107. URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-2-102-21>
5. Yak analiz dyskursu mozhe rozpoznyati zahrozy natsionalnii bezpetsi. *Prosvitnytski materialy* [How discourse analysis can identify threats to national security]. Serii: Svoboda slova i natsionalna bezpeka. Kyiv: UNTSPD, 2022. 25 s.
6. Yakovlev D. V. Dyskurs vitchyznianskykh media shchodo krain Baltii: mynule/maibutnie, policy/politics [Discourse of domestic media on the Baltic States: past/future, policy/politics]. *Aktualni problemy filosofii ta sotsiologii*. 2020. Vyp. 26. S. 82–87.

National interest: the process of formation in the political-discursive dimension

Lagutin Mykyta Romanovych

Postgraduate Student at the Department
of Political Science and Law
State Institution "South Ukrainian National
Pedagogical University named after
K. D. Ushinsky"
Staroportofrankivska str., 26, Odesa,
Ukraine
ORCID: 0009-0004-5353-1195

The article defines the political and discursive dimension of the process of forming the national interest. Attention is focused on the role of modern information technologies, which allow to significantly expand the range of subjects of national interest formation. The process of political and discursive formation of the national interest involves not only representatives of the State (public authorities), but also civil society institutions, mass media, etc. It is noted that at the present stage of global development, significant changes have taken place in the process of forming the national interest. First of all, it is no longer a monopoly of the State, there has been an institutionalization of civil society, development of non-governmental organizations and global players (from transnational corporations to supranational bodies) as subjects of political and discursive formation of the national interest. The methodological basis of the study is historical and discursive institutionalism. General scientific methods (analysis, synthesis, deduction, induction, systematic method, etc.) and the method of discourse analysis were used. The method of discourse analysis allowed us to identify the broad socio-cultural, political and economic context of the formation of the national interest, hidden meanings, manipulative elements and ideological influence. This approach helps to identify the influence of oligarchic groups and other stakeholders guided by private or narrow group interests, hidden behind ideological doctrines and 'concern' for the public good. It is substantiated that the expansion of the circle of participants in the process of formation and implementation of the national interest is complemented by the powerful development of Internet communications, information technologies, and social networks. It is determined that one of the determining factors in the process of forming the national interest is the discursive interaction of political actors, which is expressed in the formation of various discourses on the national interest: media, electoral, party, ideological, class, etc. It is argued that the political and discursive dimension of the formation of the national interest contains and envelops a variety of topics: from law to economics, from politics and ethics to science and culture. It covers the spaces of domestic and foreign policy, electoral technologies, development and implementation of public policies, and to a certain extent depends on the formation of national consciousness and the outcome of class struggle. In general, the study of the political and discursive dimension of the process of forming the national interest allows us to identify the manipulative technologies of those actors who disguise their own private or corporate interests behind the discussions on the nature and ways of realizing the national interest.

Key words: national interest, national security, political discourse, politics, political processes, political institutions, state, political power, communication, political-discursive dimension, institutional dimension.